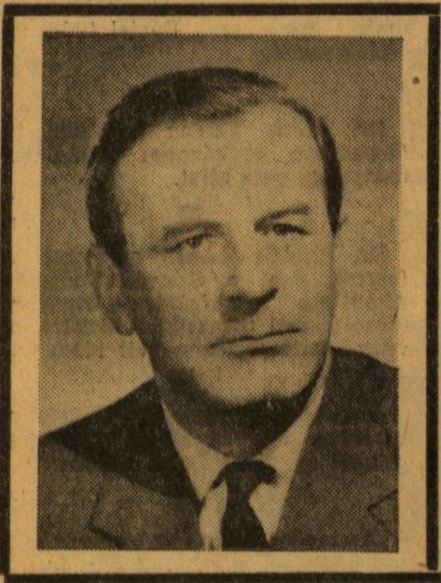

Dr. Budó Ágoston

Részletek
Jánossy Lajos akadémikus
a Magyar Tudományos
Akadémia alelnökének
sirbeszédéből

A Magyar Tudományos Akadémia nevében mély fájdalommal és megrendüléssel búcsúzom Budó Ágoston akadémikustól, az Akadémia Elnökségének tagjától, az Akadémia Matematikai és Fizikai Tudományok Osztályának titkárától, a József Attila Tudományegyetem Kísérleti Fizikai Intézetének, az Akadémia Lumineszcencia és Félvezető Tanszéki Kutató Csoportjának vezetőjétől, a Szegei Akadémiai Bizottság elnökétől, az Eötvös Lóránd Fizikai Társulat Csongrád megyei Csoportjának elnökétől. Búcsúzom az egész életét a fizikának és a felsőoktatásnak szentelő kiváló tudóstól, a fiatalabb fizikus- és oktató generációkat oly lelkesen nevelő pedagógustól, a kiváló tudománypolitikusától és tudománysszervezőtől.

Budó Ágoston gazdag munkás életet élt. Első éves joghallgatóként elnyerte az Eötvös Lóránd Matematikai és Fizikai Társulat fizikai első díját. Ezután tanulmányait a budapesti Tudományegyetemen folytatta és már harmadéves korában bekapcsolódott a molekulaspektroszkópiával foglalkozó kísérleti munkába. Negyedéves hallgató volt, amikor az egyik legtekintélyesebb nemzetközi folyóirat, a Zeitschrift für Physik egy dolgozatát közölte, amely a kétatomos molekulák spektrumalban mutatkozó finomszerkezetről szólt, és egy addig meg nem fejtett kérdés megoldását tartalmazta. Egyetemi tanulmányainak befejezése után egy évet

Berlinben töltött a Nobel-díjas Debye intézetében, ahol igen eredményesen foglalkozott a dielektrikumok fizikájával.

1938-ban tért haza és itthon megkapta kinevezését a Műegyetem Fizikai Intézetéhez, mint fizetéstelen tanársegéd. Óraadó tanárságot vállalt egy ipari tanuló iskolában és a Reáltanoda utcai gimnáziumban, az elméleti fizikai kutatásokat azonban akkor sem adta fel; erre éjszakánként jutott ideje. 14 tudományos dolgozat megjelenése után, 27 éves korában neveztek ki először „végleges” állásra; a szegei polgári iskolai tanárképző főiskola fizika tanára lett.

1950-ben lett a szegei Tudományegyetem Kísérleti Fizikai Intézetének vezetője professzora, 1964 óta pedig vezetője volt az ugyanitt működő akadémiai Lumineszcencia és Félvezető Kutató Csoportnak. Az intézetben oda kerülése előtt a lumineszcencia jelenségeinek a vizsgálatával foglalkoztak, ezért 1950-től ő is a fotolumineszcenciával foglalkozott. A fluoreszcencia sugárzások jellemző tulajdonságainak kísérleti vizsgálataival, valamint összefüggéseik elemzésével és értelmezésével lehetőséget nyitott a fluoreszkáló oldatokban lejátszódó különböző jelenségek alaposabb tanulmányozására. Az eredmények elsősorban elméleti jelentőségűek, azokat alkalmazták a kémiában és a biológiában, de gyakorlati hasznuk is nagy. Budó Ágoston mindig büszke volt arra, hogy kimagasló tudományos eredményeket az általa nevelt tanítványaival együtt érhetett el. Tanítványai közül ketten a tudományok doktorai, egyetemi tanárok, 10-en pedig a tudományok kandidátusai, akik maguk is komoly tudományos eredményekkel rendelkeznek.

Olyan ember volt ő, aki minden munkáját tudományos igényességgel és szabotossággal, lankadatlan szorgalommal, a lelkesedéssel párosult precizitással végezte. Elévülhetetlen érdemei vannak mint oktatónak, mint egyetemi professzornak; pedagógusi feladatait is a maga nagyon alapos módján végezte, kiváló tankönyvíró volt. A „Mechanika” című műve eddig is négy kiadást ért meg, a „Kísérleti Fizika” című munkájának harmadik kötetét most írta, „Theoretische Mechanik” című könyvét Berlinben, német nyelven eddig négy kiadásban jelentették meg, s most rendezik sajtó alá az ötödikét. Tudta, ha nem szentelt volna ennyi időt és erőt a tanításra, több maradt volna a tudományos kutatásra. De nem sajnálta, hogy így cselekedett, tankönyveivel ezeket és ezeket nevelt, s mindemellett kutatásaival rangot szerzett nevének, a magyar tudományoknak.

1950-ben lett a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1960-ban rendes tagja, 1951-ben Kossuth-díjat kapott. 1953-ban a Munka Erdemrenddel tüntették ki.

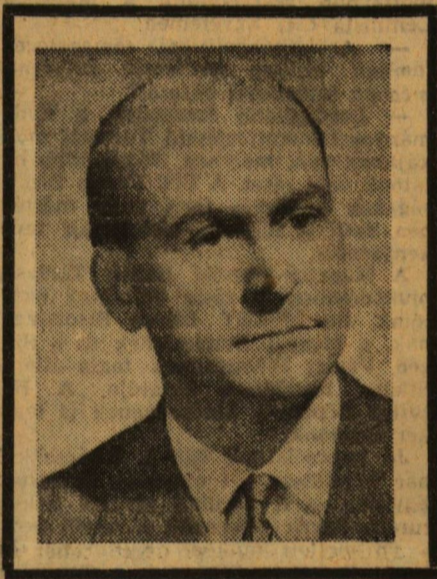
Budó Ágoston igen sokrétű és eredményes tudománypolitikai és tudománysszervezeti tevékenységet fejtett ki. Társadalmi munkájában olyan kivételes tartalmat tudott vinni, amely az emberek jobbá és nemesebbé formálását is eredményezte, amely képes volt szebbé és jobbá tenni a körülötte kialakult világot.

1954-től 1964-ig az Akadémiai Fizikai Bizottságának elnöke volt, 1964-től haláláig végezte az Akadémia III. Osztályának igen felelősségteljes és gyakran nehéz osztálytitkári feladatait, tagja volt az Akadémia Elnökségének. Emellett a Szegei Akadémiai Bizottságnak megalakulása óta elnöke volt és vezette a Művelődésügyi Minisztérium Fizikai Szakbizottságát is. Megalakulása óta elnöke volt az Eötvös Lóránd Fizikai Társulat Csongrád megyei Csoportjának. Élete hűségese helytállás volt az Akadémia, az Egyetem, a Társulatsokréti tevékenységében.

Itt, Szegeihez kötődött, tanított, tankönyvet írt, szervezte az egyetemi intézet, az akadémiai kutatócsoport tudományos tevékenységét. Intézte a vezetéssel járó sokféle teendőt, irányította a Szegei Akadémiai Bizottság és a Fizikai Társulat szegei csoportjának munkáját. Két évtizeden át rendszeresen, az utóbbi évtizedben kéthetenként Eudapestre járt az Akadémia Elnöksége, az akadémiai osztálytitkárság mellett több más, a tudományos kutatás és az egyetemi oktatás kérdéseivel kapcsolatos teendőket ellátni. Pihenésre alig jutott ideje; azt vallotta, hogy az embernek legfőbb kincsével, az idejével jól kell gazdálkodni, s akkor sok mindent elvégezhet.

Eltávozása rendkívül nagy vesztesége a fizikának, a magyar tudományos életnek, és különösen fájdalmas sokunknak, akik évtizedeken át vele együtt dolgozva, kedves, szerény és meleg szívével, mindig az igazságra törekvő egyéniségét, példamutató életét közelebből megismertük.

Dr. Koltay Miklós

Dr. Koltay Miklós, a SZOTE Gyermekgyógyászati Osztályának docense, rövid, súlyos betegség után, 44 éves korában 1970. január 23-án elhunyt. Halálával több mint két évtizedes gyógyító-oktató-kutató, eredményekben gazdag or-

vosi tevékenység, egyre magasabbra ívelő életútja tört derékba. Életútja a Szegei Orvostudományi Egyetemmel, a Gyermekgyógyászati Osztállyal, a Gyermekgyógyászattal forrott össze. Egyetemi tanulmányait Szegezen végezte, 1950-ben „Summa cum laude” minősítéssel nyert orvosi diplomát. Negyedéves korától a Kórházban Intézetben dolgozott demonstrátori majd gyakornoki minőségben. 1951-ben kezdte el gyermekgyógyászati munkáját, 1954-től a csecsemő és gyermekbetegségek szakorvosa, osztályvezető tanársegéd majd adjunktus és 1966-tól egyetemi docens.

Klinikai gyógyító munkáját mindenre kiterjedő gondosság és lelkiismeretesség jellemezte. Bár a gyermekgyógyászat minden ágában nagy gyakorlattal rendelkezett, különösen a rheumás lázas és heveny fertőzőes betegségek, az ellenanyag-hiányos állapotok foglalkoztatták. A klinikum ezen területének megoldatlan kérdéseit vezették el kutató munkáját az immunológia területére, a szervezet védekező mechanizmusai tanulmányozására. Amikor ezen irányú munkája kezdődött, még kevesen sejtették, hogy e témakör nemcsak a gyermekgyógyászatnak, hanem az egész orvostudomány egyik központi kérdése lesz. Koltay Miklós dr. a klinikai immunológiának egyik legismertebb hazai művelőjévé és szaktekintélyévé vált, munkásságának eredményeit 1964-ben nagy elismeréssel kiváltott kandidátusi disszertációjában foglalta össze. Az utóbbi években publikált dolgozatai és előadásai nemzetközileg is elismert nevet biztosítottak számára. Tagja lett a Magyar Gyermekorvosok Társaság Vezetőségének, főtákará az M. Gy. T. Délmagyarországi Decentrumanak, munkásságáért Bókay emlékérmét kapott.

Ugyancsak magasszínvonalú munkát fejtett ki az oktatás területén: az orvostanhallgatók, a szakorvosjelöltek képzésében és a klinikát felkereső szakorvosok továbbképzésében. A Fogorvosai hallgatóknak ő oktatta a gyermekgyógyászatot és számukra gyermekgyógyászati jegyzetet készített. Számos továbbképző jellegű előadást és referátumot tartott országos és nemzetközi szintű fórumokon.

Külön méltatást érdemelne a klinikai igazgatásban, a hivatali ügyek intézésében kifejtett, körültekintő merlegeléssel és kivételes tapintattal végzett munkája. A személye irányában megnyilvánuló nagy tisztelet és megbecsülés természetszerűleg addott emberi kvalitásaiból, kivételes szakmai képességeiből és nagy tudásából. Alkotó ereje teljében érte korai, tragikus halála, ezzel egy nagy reményekre jogosító pályafutás szakadt meg. Távozásra érzékeny vesztesége a Gyermekgyógyászati Osztálynak, a Szegei Orvostudományi Egyetemnek és a magyar orvosi társadalomnak.

DR. SZABÓ LAJOS

A Szegei Tanárképző Főiskola története

Írta: Bereczki Sándor
főiskolai docens

Az 1959/60. tanévben a hangsúly a nevelőmunka fokozására volt. A csoportvezetői tanári rendszer újraszervezésével a közösségi nevelés került előtérbe. Sokat foglalkoztak a hallgatók ateista nevelésének kérdésével is. A nevelőmunka mellett megfigyelhetjük a tudományos munka iránti fokozottabb érdeklődést is. Az 1959. novemberi tanácsülésen már a főiskolán folyó tudományos munka helyzetét vitatják meg. Az erről a kérdéstről szóló jelentés megállapítja: „A tudományos tevékenység minőségi és mennyiségi eloszlása a tanszékek között rendkívül heterogén. Tanszékeink több mint 50%-án olyan tudományos tevékenység folyik, amelyet igen jónak, sőt kiemelkedőnek lehet nevezni, míg vannak olyan tanszékek, amelyek mondhatni semmiféle tudományos tevékenységet nem fejtenek ki.” Az 1960. tavaszán megrendezett tudományos ülésszakon 24 előadás hangzott el s ez is a tudományos munka fokozódását jelzi.

Az 1960/61. tanév fő célkitűzéseként az igazgató a következőket jelölte meg: „A tanszéki oktató és tudományos munka, valamint az oktatók és hallgatók között végzett világnézeti és politikai nevelés terén olyan fejlődést kell elérnünk, amely feltétele lehet annak, hogy a párt művelődéspolitikai irányelvei alapján a főiskola fokozott társadalmi szerepet töltsön be, megfelelő szinten bekapcsolódva a város, a megye, az ország politikai, kulturális és tudományos életébe és szerepet vállaljon az általános iskolai oktatás és nevelés elméleti és gyakorlati kérdéseinek kimunkálásában.”

A tudományos munka fokozása továbbra is napirenden volt. Az életre hívott Tudományos Bizottságnak sikerült elérni a tanszékek közötti aránytalanságok megszüntetését. A publikációk száma is megnőtt: egy év alatt 83 tanulmány jelent meg. Az 1960/61. tanévben 6 tanár szerezte meg a kandidátusi fokozatot.

Az 1960/61. tanévben az oktató-nevelőmunka eddig kevésbé vizsgált kérdéseit kerültk előtérbe: a felsőoktatás pedagógiai problémái. A Minisztérium utasításai („Irányelvek a felsőoktatás reformjához”, „Irányelvek oktatási rendszerünk továbbfejlesztésére”, „A felsőoktatás tananyagának és oktatási módszereinek korszerűsítése”) megjelölték azokat a feladatokat, melyeket a szegei Főiskolának is meg kellett vizsgálni és oldani.

Reformbizottság

A szegei Főiskola tanácsülésén — az előző évek általános tájékozódása után — 1960. szept. 13-án szerepel először a reformkérdések megvitatása. Ekkor megállapították, hogy az előző év börtörtalan, bizonytalan kísérletezésével szemben az új tanévben határozottabban kell foglalkozni a lényeges tartalmi kérdésekkel, elsősorban a tananyag korszerűsítésével. A reformfeladatok összehangolása érdekében Reform Bizottságot hívtak életre, amelyre a következő problémák megoldása várt:

1. Kidolgozza a felsőoktatási reformkérdések megvitatásának rendjét és módját;
2. a tananyag és oktatás korszerűsítésének kérdéseit;
3. a szakmai gyakorlatok tervezetét;
4. a főiskolai felvételi-, vizsga- és állami vizsga rendszer reformkérdéseit;
5. az esti és levelező oktatásra vonatkozó javaslatokat;
6. valamint a reformmal kapcsolatos anyagi kihatásokat.

Az 1960. okt. 12-én megtartott tanácsülés tárgya a felsőoktatási reformtervezet megvitatása volt. A tanácsülésen általános iskolai igazgató, általános iskolai tanár, országgyűlési képviselő, gyári munkás is részt vett. Jelenlétük az iskola és az élet kapcsolatát illusztrálta. A lefolyt vi-

ta széles méretű volt. Különösen alaposan vizsgálták meg a korszerű művelődési anyag kiválasztásával kapcsolatos feladatokat, az oktatás anyagának szelektálását s ezzel összefüggésben a hallgatók túlterhelésének csökkentését.

Az 1961/62. tanévben a reformfeladatok közül a nagy elhelyezést és körültekintést kívánó munka állt az első helyen: a tananyag korszerűsítése. Erdemes ennek a munkának egyes fokozatait figyelemmel kísérni.

A gyakorlati szakemberek véleménye

Az első lépés a gyakorlati szakemberek véleményének az élet követelményeinek felmérése volt. E célból a tanév elején hat ankétot szerveztek, amelyen több mint 100 személy vett részt. A bevezető előadásokat elsősorban szakfelügyelők tartották, akik ismertették a főiskolai képzésről az utóbbi években szerzett kritikai észrevételeiket. Az ankétok elhangzott vélemények összegyűjtése után kezdtek hozzá a főiskolai tananyag elemzéséhez. Először azt vizsgálták meg, hogy mit kíván a főiskolától az általános iskola és az iskolán kívüli munka. A következő lépés a korszerű tudomány követelményeinek tisztázása volt. Ezt a kérdést összekapcsolták a hallgatók világnézeti nevelésének a szaktergonyon belül megoldható lehetőségeinek vizsgálatával. E két kérdés tisztázása után kialakultak a korszerű főiskolai tananyag körvonalai. A további lépés a korszerűsített tananyagok megfelelő módszerek tisztázására irányult. Ennek keretében felül kellett vizsgálni a felsőoktatás klasszikus formáit, tisztázni kellett azok helyét és funkcióját az oktatás folyamatában és emellett ki kellett terjeszteni a vizsgálatot számos olyan módszertani problémára, amelyek éppen a tananyag korszerűsítésével kapcsolatban új anyagok és új képzési célkitűzések vonatkozásában merülnek fel. A tananyag korszerűsítésével kapcsolatos utolsó témakör komplex pedagógiai szakmüveltség kialakításának elvi és gyakorlati tisztázása volt.

A tananyag korszerűsítés terén elért eredmények lehetővé tették, hogy az eddig végzett munkáról s egyben a jövő feladatainak felvázolásáról tudományos gyűlésen számolhasson be a szegei Főiskola, megelőzve ezzel a többi főiskola hasonló törekvését. Az 1962. május 4-5-én megtartott országos ankét a szegei Főiskola történetében az első nagyszabású, tartalmában és megszervezésében felsőoktatási intézethez méltó tudományos ülés volt. Az ankét teljes anyaga 1962-ben önálló kiadványként is megjelent. „Az általános iskolai tanárképzés reformproblémái” címen.

A szegei Főiskola kisugárzó szerepét s ezzel a főiskola és az általános iskolák közötti kapcsolat kiszélesítésének lehetőségét váltotta valóra az 1961/62. tanévben megjelent „Módszertani Közlemények” e folyóirat, melyet a főiskola a Felsőfokú Tanítóképző Intézettel együtt szerkesztett. E folyóirat — mely kezdetben 150 példányban jelent meg — 1966-ban országos folyóirattá vált s jelenleg már 6000 példányban kerül kiadásra.

Az oktató-nevelő és tudományos munka szempontjából jelentős esemény volt az, hogy a főiskola több oktatójának ebben a tanévben nyílt először alkalmuk arra, hogy külföldön is tanulmányozza az őt érdeklő szakmai kérdéseket. Így keresték fel az oktatók közül az NDK-t, Csehszlovákiát, Romániát, Bulgáriát. Ugyanakkor több külföldi vendég is felkereste főiskolánkat.

Az 1962/63. tanévben a legfontosabb feladatot a reformmunkálatok befejezése jelentette. Ekkor dolgozták ki az új tanterveket, programokat. A szegei Főiskolán az eddig vizsgált kérdések mellett új problémákat is megvizsgálnak pl. „A modern technika alkalmazása a főiskolai oktatás szemléletesebbé tételére”; „A korszerűsített általános iskolai tanárképzés dologi feltételei”; A nevelés területéről a következő témákat elemezték: „A kommunista pedagógusok nevelésének tartalmi kérdései”; „Az általános iskolai tanárképzéssel összhangban folyó kommunista nevelés módszerei.”

(Folyt. köv.)